

Rendhagyó köszöntés

► Október 27-én ünnepelte 75. születésnapját Ivan Reitman, világhírű filmrendező, városunk szülötte. A jeles napon a helyi filmrajongók a Tatra mozinál egy csillag avatásával tisztelegtek munkássága előtt. Bis 120! A csillagok elhelyezésének egyik támogatója és javasolója Kollár Zoltán vállalkozó volt. Részletes beszámolóink a következő Hitközségi Híradóban olvasható majd. (Fotó: Kollár Zoltán)

Hanuka Komáromban

Terveink szerint az idei hanuka ünnepségre 2021. november 28-án, vasárnap 15:00-kor kerül sor a Menházban (ezen a napon van az első gyertyagyújtás). A regisztráció kötelező. A programon csak oltási igazolással rendelkező személyek vehetnek részt! Regisztrálni a kile@menhaz.sk címen vagy a 7731-224-es telefonszámon lehet november 25-ig! A részletes programot a regisztráció után küldjük meg. ◀

Újra Ajvé, hétfő!

Október 25-től, előreláthatólag kéthetente újraindul az Ajvé, hétfő! című online programunk a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatásával. A tematikáról az ajve@menhaz.sk címen és a KZSH Facebook oldalán lehet érdeklődni, itt található meg a regisztrációhoz szükséges link is. Az esemény a Zoom felületen 18:30-kor kezdődik. ◀

Szerkesztői gondolatok

Hat előtt gördül be a vonatom a délkomáromi állomásra, sokezerszer jártam már itt, ez a megérkezés azonban kivételes. A harmadik vágányról felbaktatok a gya-

PASZTERNÁK ANDRÁS

loghídra. Ezúttal nem jobbra, a hátár felé indulok, hanem az ellenkező irányba. A Lauder Javne Iskola városban zajló Sáhár képzésére vagyok hivatalos. Miközben a péntek esti szombatfogadásra sietek, elhaladok az 1950-ben megszűnt helyi zsidó hitközség egykori imaháza mellett, mely már régen nem funkcionál zsinagógaként. Pár perc múlva betoppanok a rendezvényterembe, ahol körben ülnek a diákok, tanárok, zajlik a kabalat sabat. A résztvevők kezében a 2010 novemberében kiadott imakönyvünk, a borítón a Menház-zal. 71 éve nem szólaltak meg ezek a dallamok ebben az utcában. Ki tudja, 1944 után mennyire volt még egyáltalán hitélet a három-négy háznyi lévő zsidó templomban. Megható, felkavaró pillanatok, zsidó fiatalok forgatják az imakönyveket, beteljesedik az Előszóban írt óhaj, jóslat, legalább így tizenegy évvel a nyomtatás után. Kidus a vacsora előtt, közös bencsolás a finom falatok után. Mintha nem is Komáromban lenne az ember. Másnap a zsidó múlt nyomába eredünk a Duna mindkét oldalán (erről lásd külön írásunkat), este a termálfürdő melletti szállodánk udvarán köszönünk el az ünneptől a havdala szertartás keretében. Héber énekszó tölti meg a kempinget. Magunkkal viszünk egy kis fényt, egy ízt, egy illatot a hétköznapiakra, ja és egy kis Komáromot is. Köszönet a hétfévi zsidó élményekért! ◀

Közösségi mozaik

– kép(ek) a hitközség múltjából –

► Öt éve írtuk: „Jelentős jubileumhoz érkezett a komáromi zsidóság utolsó, szimbolikus épülete, az 1896. október 11-én átadott Menház. A millennium évében, a helyi zsidó közösség virágkorában adták át Komárom központjában az épületet. A zsidó hagyományban sokszor mondjuk, hogy Bis 120!, egymásnak azt kívánjuk, hogy 120 évig éljünk. A Menház megélte ezt a kort. Az egykori Hajnal (ma Stúr) és Eötvös utca sarkán álló épület végig látta a XX. század eseményeit... A közelmúltig folyamatosan voltak lakói, zsidók és nem zsidók mindennapi életének volt helyszíne a saroképület. A lakókat a hetvenes évektől folyamatosan raktárak, majd boltok váltották, mára pedig a közösségi terek foglalják el a nagy részét. Az itt dolgozók is formálták a ház mindennapjait”.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno
vagy
IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno.

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás:** Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, **e-mail:** kile@menhaz.sk, tel.: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság

rövid hírek

A Hitközségi Híradót, a Shalom klubot és a hitközség működését Patrik Herdics (Prága), Naama (Izrael), valamint anonimitásukat kérő adományozók támogatták. Köszönjük!

Újabb támogatásban részesültünk programjainkra a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt-től. Köszönjük!

Katarína Potoková díjat kapott

Szeptember 27-én a nyitrai zsinagógában adták át Nyitra város polgármesterének díját Mgr. Katarína Potokovának, a helyi hitközség vezetőségi tagjának. Katika hosszú ideje lapunk szlovák részének korrektora, számos kiadványunk fordítója. A Komáromi Zsidó Hitközség nevében ezúton gratulálunk az elismeréshez! ◀

Marta Györiová kitüntetése

Szeptemberben a Szlovák Köztársaság Külügyminisztériuma aranyplakettje kitüntetésben részesült kassai hittestvérünk PaeDr. Marta Györiová, az Eszter Szövetség elnöke. Közösségünk nevében ezúton gratulálunk. További jó munkát és sok egészséget kívánunk! ◀

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Tanulmányi kirándulás Komáromban

Szeptember 13-a hétfői napon (5782 tisri 7.) az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem hallgatói a szlovákiai Komáromban tettek tanulmányi kirándulást Goldmann Márta és Balogh István oktatók szervezésében a „Zsidó környezetünk védelme” tantárgy keretei között.

A kirándulásra elsősorban a közösség-szervező szak évfolyamairól, de más, az egyetemen tanuló diákok is jelentkeztek. Az oktatók részéről jelen volt még Magdalena Hrabáček és Surányi András, valamint Bittnerné Temesi Zsuzsanna a Holokauszt Dokumentációs Központ és Emlékhely könyvtárosa is. Sőt, a benső-

vonatközeledés, onnan pedig az Erzsébet hídon át egy könnyű sétával elérhető a Komáromi Zsidó Hitközség épülete, a „Menház” az Eötvös utcában.

A hitközség koordinátora Paszternák András az épületben található szépen felújított ortodox zsinagógában mesélt a közösség múltjáról, jelenéről és a jövőbeni

téről, valamint a Menházról is kiadványt jelentettek meg és a megmaradt épületet is szépen felújították. A jövő mindezekből kiindulva szintén optimizmusra ad okot, hiszen mindig akad néhány fiatal, aki gyökereit keresve jut el a zsidósághoz, vagy csak szimpátiából, de segíti a közösség fennmaradását. A délelőtti további részében Paszternák András elkalauszolta a csoportot a közeli zsidó emlékhelyekhez, a neológ és ortodox zsinagógák épületéhez, valamint a zsidó temetőhöz is.

Délután csatlakozott a további programhoz Korpás Árpád hivatásos idegenezető, a város jó ismerője, aki először a nevezetességéhez, az erődvárhoz vezette a csoportot. Mesélt a település fontosabb emlékeiről, híres embereiről. A belváros új épületegyüttese az Európa-udvar, mely az európai nemzetek építészeti stílusait vonultatja fel, ahol egy középkori zsinagóga rekonstruált épülete is látható. Az élménydús nap végére a csoport kissé elfáradt, jólesett egy pohár csapolt sört elfogyasztani, de a pandémia bezártsága után a személyes találkozások által az egyetem közösségi élete újra felpeteszült és már a következő tanulmányi kirándulások tervezgetése is megkezdődött. ◀

Herczeg Róbert

Forrás: www.or-zse.hu.

seges légkör megteremtéséhez még családtagok is csatlakozhattak, így közel 25 fős létszám volt jelen a kiránduláson. Az utazás egyénileg történt, hiszen Budapestről magyar Komáromba nagyon jó a

teendőkről. A jelen reményteljes, hiszen az elmúlt három évtizedben újjáéledt a közösség, havilapot indítottak, a volt hitközségi épületekre emléktáblákat helyeztek el, a város zsidó lakosságának történe-

Hevruta a Menházban

Október 9-én, szombaton a buda-pesti Lauder Javne Iskola ifivezető képzésén résztvevő diákok és tanárok keresték fel a Menházat. A Komáromi Zsidó Hitközség történetének legfontosabb fejezeteiről Paszternák András, az oktatási intézmény STEAM-programkoordinátora, a KZSH koordinátora szólt a zsinagógában. A hetiszakasról Komoróczy Szonja és Salgó Ágnes vezetésével tanultak a résztvevők a Wallenstein Zoltán teremben a tradicionális zsidó tanulási módszer, a hevruta (párban tanulás) segítségével. Az iskola judaisztikai oktatását színesítő Sáhár program új és régi madrichjai a közös ismeretszerzés után múltkutatásra indultak. Észak-Komárom egykori zsidó imaházainak felfede-

zését követően a dél-komáromi zsidóság múltjával ismerkedtek az érdeklődők, Számadó Emese előadását hallgatva a Klapka György Múzeumban. Öröm volt a zsidó fiatalokkal tölteni ezt a szombatot! Köszönet mindazoknak, akik Komáromot választották a képzés helyszínéül, közreműködtek a hitközséghez kapcsolódó programelemek lebonyolításában!

PA

Novák Tamás 75 éves

Októberben ünnepelte 75. születésnapját hitközségünk vezetőségi tagja dr. Novák Tamás. A jeles jubileum alkalmából gratulálunk Mazl Tov Bis 120! ◀

Winkler Miksa 70 éves

A Kehila-díjjal kitüntetett Winkler Miksa szeptemberben ünnepelte 70. születésnapját. Kerek születésnapja alkalmából Magyarországi Zsidókért Díjban részesült, melyet a budapesti Rumbach zsinagógában adtak át. A KZSH nevében ezúton gratulálunk. Mazl Tov! Bis 120! ◀

„Sokrétű idegenségélmény és kisebbségi tudat”

Interjú Szántó T. Gáborral, a Szombat főszerkesztőjével

Iró vagyok, a *Szombat* folyóirat főszerkesztője. Budapesten élek, de a szélesebb családom egy része a mai Magyarország határain kívül eső magyar ajkú területekről származik. Hamarabb váltam azonban érzékennyé különböző kisebbségi problémák iránt, minthogy ez tudatosodott volna bennem. Az igazságérzetem volt inkább erős.

Mikor döntötte el, hogy író lesz? Voltak olyan gyermekkori élmények, melyek ebbe az irányba terelték?

Az általános iskola vége felé már foglalkoztatott az irodalom, éreztem a vonzását. A gimnáziumban pedig, az olvasmányok hatására felismertem a készítetést, hogy magam is írjak. Homályos rosszérzés gomolygott bennem, miért érzem kényelmetlenül magam a bőrömben, mi az az elégedetlenség, ami írásra készíten. Idő kellett, amíg alakot tudott ölteni az élményanyag: a vészorkorszak családomat is mélyen érintő traumái, a diktatúra, a félelem, a sokrétű idegenségélmény és a kisebbségi tudat.

Kezdetben verseket, rövid prózákat írt, majd regényei is megjelentek. Ha akadna olyan olvasónk, aki még nem forgatta Szántó T. Gábor könyveit, melyik az a három mű, melyeket elsőként érdemes kézbe vennie?

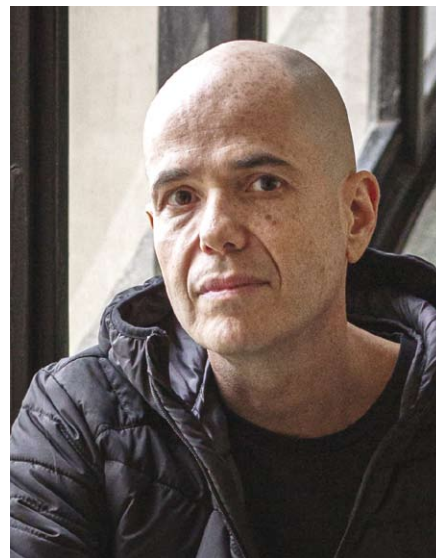
Új kiadásban jelent most meg *Keleti pályaudvar, végállomás* című regényem, ami a felvidéki/szlovákiai olvasóknak azért is érdekes lehet, mert egyik főhőse Érsekúj-

várról származik. Onnan szökök meg, mielőtt családját deportálják, és az emlék, hogy otthagyták őket, évek múltán is kísérti. 1949-ben, izraeli kivándorlásra törekvő vallásos cionistaként az államvédelem le tartóztatja, belekeverik a Rajk-perbe. Egy olyan tiszt hallgatja ki, aki 1944-ben még az ellenállásban, az embermentésben közreműködött, onnan ismerik egymást. Élettüket, feleségeik, gyerekeik életét is felforgatja az eljárás. A regényben három család sorsfordulóján át ábrázolom a diktatúra világát. Széles társadalmi spektrum jelenik meg, a vészorkorszakot túlélő zsidóság válságúttjai és a felőrlésére tett kísérletek.

1945 és más történetek című kötetem olasz és kínai kiadása is ezekben a hónapokban jelenik meg. A szlovák fordítás is elkészült, Archleb Gály Tamara találta kiadót, remélem, rövidesen megjelenik, és már Európa szimfónia című regényemet fordítja, ami Kolozsváron és Nyugat-Berlinben játszódik a '60-as évek végén, a második világháborúig visszanyúló gyökerekkel. A szülők titkai, döntései súlyos befolyást gyakorolnak a következő nemzedékre is. Ez máris három könyv, amit ajánlanék.

Az 1945, Hazatérés című elbeszélése alapján, Török Ferenc rendezővel készített 1945 című film hatalmas sikert aratott a nagyvilágban. Milyen érzés, amikor az író sorai meglevenednek a filmvászonon? Miként fogadták Magyarországon az alkotást, voltak, akik magukra, szüleikre, nagyszüleikre ismertek a vidéki település lakosait, a visszatérő zsidókkal kapcsolatos megnyilvánulásait látva?

Tudtam, hogy fontos témához nyúltem elbeszélésemben, amin forgatókönyvünk alapult, és örültem a film sikerének is. Negyven országban forgalmazták, húsz díjat kapott, elbeszélésem tíz nyelvre fordították. Sok helyi élmény megfogalmazódott a film fogadtatása kapcsán, országsgazerte érzelmileg telített közönség-

találkozókon vettünk részt. Nyilván többnyire azok jöttek el, akikhez közel állt a film szellemisége, de voltak felelősségváró hangok is. Nemcsak itthon, hanem például Hollandiában is úgy fogadták a filmet, hogy a helyi történelmi tapasztalatokra rezonált. Amszterdamban hasonlóképpen riadalmat okozott a túlélők visszatérése, mert mások laktak egykori otthonaikban. Spanyolországban és az USA-ban élénk sajtóvisszhangja volt, New York-ban egy évig szerepelt a Lincoln Plaza Cinemas műsorán. Dél-Amerikában talán a mások vagyonát osztogató kiskirályról, a Rudolf Péter alakította jegyzőről a saját társadalomtörténetük egyes elemeire ismertek rá. Magyarország mellett Franciaországban és az USA-ban is használják a filmet tananyagként. Idehaza pedig a film nyomán „divatba jött” az 1945-ös év, a visszatérők története, helyzete. Történészek kezdtek foglalkozni a tárggyal, felismerve a benne rejlő, feltáratlan tapasztalatok jelentőségét. Remélem, hogy az *Európa szimfóniával* kapcsolatos koprodukciós filmterv is valóra válik, bár rögzös az út.

Műveit számos nyelvre lefordították, mely kiadásokra a legbüszkébb?

Az ember a gyerekei közül sem választ, melyik a legkedvesebb... A külföldi kiadások mind elismerést és örömet jelentenek. Egy korábbi elbeszéléskötetem oroszul láttott napvilágot.

Folytatás a következő oldalon.

Holokausz-emléknap a Selye János Gimnáziumban

Mert hétszer eszik az igaz, de fölkel... – Salamon király (Példabeszéd, 24:16). A holokausz-emléknapok néhány helyen viszonylag új keletű eseménynek számítanak, máshol viszont régóta fennálló hagyomány nyúl rendelkeznek. 2003. óta szeptember 9-én a Selye János Gimnázium igazgatója, Andruskó Imre kezdeményezésére iskolánk minden évben a Komáromi Zsidó Hitközséggel együtt Holokausz-emléknapot tart. Szlovákia ugyanis szeptember 9-ét határozta meg a Holokausz és a Rasszista Erőszak Áldozatainak Napjaként.

Idén rendhagyó módon emlékeztünk meg a Selye János Gimnáziumban a holokauszról, illetve a komáromi zsidóságról. Deák Irén, PhD. történelemtanár és jómagam vezetésével a zsinagógában egyperces néma csönddel emlékeztünk a Holokausz áldozataira. A harangzúgás és szirénázás után prof. MUDr. Traubner Pavel, PhD. túlélő történetét hallhattuk, majd Paszternák Antal, a Zsidó Hitközség elnöke és felesége olvasták fel Elko Ivan, a Szlovák Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház püspökének levelét. Ezt követően gimnáziumunk diákjai szlovákiai zsidók neveit olvasták, minden tíz név után a felolvasó meggyújtott egy gyertyát, és elhelyezett egy kövecskét az áldozatok emléktáblájánál. Majd felolvasásra került 20 Világ Igazának neve és végül a kaddis – a gyászoló imája.

A gimnáziumunk diákjai végigjárták a városban még fellelhető zsidó emlékhelyeket, megtekintették az egykori Menházban ma is megtalálható zsinagógát, könyvtárat és múzeumot. Mindeközben ízelítőt kaptak a zsidó nép szokásaiból, történelméből. Többek közt arra is felhívták a diákok figyelmét, hogy a második világháború előtt közel 3000 lelkes zsidó közösség élt ebben a városban, amely mára alig 50 főre fogyatkozott. A túlnyo-

mó többség koncentrációs táborokban halt meg, akik pedig túléltek a borzalmat, főként Amerikába és a későbbi Izrael területére vándoroltak ki.

A következő állomás a komáromi zsidó temető volt, amely az Aranyember utca és a Pozsonyi főút közti területen található. Deák Irén, PhD. a Selye János Gimnázium tanárnője világított rá az események történelmi hátterére, majd JUDr. Novák Tamás holokausz-kutató mesélt a zsidóság temetkezési szokásairól összehasonlítva azt más vallások hagyományaival. Ezt követően közösen megnéztük a zsidó sírokat, neveket, sírfeliratokat, jelképeket a sírköveken.

A nap hozadéka, hogy a résztvevők tu-

datosítják „az emlékezés és a tanítás kötelességét”. Az utóbbi pár évben sokkal nagyobb figyelmet kap a holokausz, mint bármikor korábban. Különösen az iskolai oktatásban. Úgy gondoljuk, nemcsak a tananyag tartalma fontos, hanem maga a megközelítés is. Nálunk – ha írhatom így – a Holokausz-oktatás gyökeret eresztett. Gimnáziumunk célja, hogy diákjaink szembenézzenek a múlt tanulságaival. Nem büntudatot, hanem felelősségtudatot akarunk ébreszteni bennük. Miközben a diákok a Holokauszról és más népi-írtásról tanulnak, rá kell ébredniük, hogy ilyen – emberek által elkövetett bűntettek – újra előfordulhatnak, ahogy ez megtörtént a zsidókkal, megtörténhet másokkal is. A jövő nemzedékét neveljük, akik a jövő letéteményesei. Lehet, hogy pedagógusi munkánk, mint, ahogyan sok területen is érzékelhetjük, csak évek múlva hozza meg gyümölcsét. ◀

PaedDr. Králik Zsuzsanna
főszerző

Folytatás az előző oldalról.

Az 1945 és más történetek már említett megjelenései mellett *Kafka macskái* című regényem török és cseh kiadásban jutott el az olvasókhoz, román fordító is foglalkozik vele. *Európa szimfónia* című regényem idén Bulgáriában jelenik meg, angol nyelvű fordítása elkészült, francia fordítók is dolgoznak rajta.

A Szombat című folyóirat főszerkesztője. Miként látja a nyomtatott sajtó helyzetét, sokban változott az 1989 óta megjelenő zsidó politikai és kulturális lap az elmúlt évtizedek során?

Nem vagyok optimista a nyomtatott sajtó jövőjét illetően. Ahogy a magyar zsidóság identitáskeresése is folyamatos, a politikai környezet is változik, így a Szombat hang-súlyai is változtak az évek során. Ami nem változott: plurális gondolkodásunk, vagyis az, hogy sokféle véleménynek teret adunk, és a legszélesebb értelemben vett zsidó közösséghez próbálunk szólni. Biztos, hogy jó hatással lenne a zsidó közösségre is, ha magánszemélyek, cégek nagyobb arányban vállalnának részt a kultúra, így a sajtó létének fenntartásában. A Szombatot a nyomtatott változat előfizetésével is támogatják az olvasók, és hirdetésekkel

a havilapban, vagy online kiadásunkban. Szabad sajtó nélkül nincs érdemi közösségi önreflexió, nincs megőrzött emlékezet.

Hatással van az író alkotói munkájára a koronavírus járvány?

Az egész életünkre volt hatással, és még nem is tudjuk pontosan felmérni, milyen hosszú távú lesz ez a hatás. Közvetve talán beszívárogoz abba, amit éppen írok, de tematikusan nem. Az elszigeteltség, a magány élménye jóval korábbi élményeimben gyökerezik. ◀

PA-PT

A ComEdu tudósítók jelentik

A budapesti Lauder Javne Iskola diákjainak színes hírei

Első alkalommal kerestünk „tudósítókat” a budapesti Lauder Javne Iskola ComEdu tantárgyának keretében a Hitközségi Híradónak. Ebben a rovatban tizenegyedikes és tizenkettedikes diákok szemével adunk hírt a tágabb régió zsidó történeiséiről.

Szokody Olivér: SSL Gold Cup

Az SSL (Star Sailors League) Gold Cup egy versenysorozat, amelyen a világ minden pontjáról a nagy vitorlás nemzetek csapatai mérhetik össze a tudásukat. A hajók egyformák, ezeket a verseny szervezői biztosítják a csapatoknak, egy hajó 47 méter hosszú. Így minden hangsúly a vitorlázókon van. Egy csapat 9 főből áll, mindenkinek megvan a feladata, egy futam alatt itt nincs pihenés.

Maga a főverseny 2022-ben kerül megrendezésre, azonban addig is tesz-versenyeken vesznek részt a csapatok. Egy ilyen teszt verseny zajlott szeptember 27. és október 3-a között. Ezen a versenyen 8 ország képviseltette magát a világ minden tájáról, volt brazil, horvát, észt, svájci, görög, ománi és magyar és izraeli csapat is. A helyszín a Svájcban található Neuchâtel-tó volt. Az izraeli hajót Eitan Friedlander kormányozta, aki többszörös világ- és Európa bajnok és az 1984-es olimpián is részt vett. Az izraeli csapat sajnos nem jutott be a nagydöntőbe, a kisdöntőben azonban remekül helytállva a hetedik helyen végeztek. Ez a verseny csupán tanulás volt számukra a 2022-es fő versenyre, tehát rengeteg ideje lesz a csapatnak összekovácsolódni. A magyar csapat a harmadik helyet szerezte meg ezen a tesztversenyen. A következő ilyen október 11-17. között lesz, ahol a svéd, dán, lengyel, szlovén, perui, spanyol, szerb és az osztrák csapatok mérkőznek meg egymással. Az előző, valamint a mostani verseny minden futamát vissza lehet nézni a verseny Youtube csatornáján.

A cikk szerzőjéről: „Szokody Olivér vagyok, 17 éves. Elsős korom óta a Lauderbe járok. Az iskola mellett minden szabadidőmet vitorlázással töltöm, 5 éve versenyszerűen. Sikertől bejárnom a Földközi-tenger országait, az At-

lanti-óceánra is kijutottam. Az eddigi legnagyobb eredményem az idén megszerzett magyar bajnoki cím.”

Nemes Anna: Spanyolországi kalandok

A Lauder iskola utolsó két évfolyamából azok, akik spanyolt tanulnak, lehetőséget kaptak egy egyhetes madridi kirándulásra. Nem tudom, hogy Önök, hogy vannak vele, de én szeretek minden lehetőséget megragadni, amit az élet kínál. Így találtam magam szeptember 20-án egy repülőgépen ülve, harminckét iskolatársammal és négy tanárukkal Madrid felé.

Persze most mesélhetnék az egész utamról, de gondolom Önöket jobban érdekli miért jelenik meg pont ez a bejegyzés, pont a Hitközségi Híradóban. Ebben az egy hétben nem csak várost néztünk, de elutaztunk Toledóba és meglátogattuk Madrid egyetlen zsidó iskoláját, így erről szeretnék beszámolni.

A spanyol zsidó aranykor még a 9-12. században volt. Több százezer zsidó élt ekkor az országban, amely akkoriban a világ egyik legnagyobb izraelita közösségének számított. Toledót egyrészt úgy ismerik, mint a három kultúra városa, mivel a régen uralkodó muszlimok mellett keresztények és zsidók is szabadon élhettek és alkothattak a településen. Mikor a 15. században megtörtént a spanyol zsidók kiűzetése, nagyon kevesen maradtak (a 2013-as felmérésben egész Spanyolországban összesen 50 ezer zsidót számoltak). Azonban 2015-ben érkezett egy új törvény, amely lehetővé teszi, hogy az előzőtt szefárd zsidók leszármazottjai letelepülhessenek Spanyolországban. A jelentkezőknek igazolniuk kellett, hogy közülük van a több száz évvel ezelőtt elűzött személyekhez. Ezután a jelentkezőknek vizsgáznuk kellett a spanyol történelemből és az alkotmány ismeretéből, azt is bizonyítaniuk kellett, hogy beszél-

nek spanyolul. Ez a lehetőség 2019-ig volt elérhető, összesen 127 ezer ember kérvényezett spanyol állampolgárságot.

A várost érdemes körbejárni, mert nagyon szép, ajánlott meglátogatni a zsinagógát, megkóstolni a világ legfinomabb marcipánját. Ha erre járunk, nézzünk a lábunk elé, hiszen elrejtve van néhány csempe, amely zsidó szavakat vagy éppen menórát ábrázol. Így ez a gyerekeknek akár egy kincskereső játék is lehet, hogy ki talál többet.

Az utolsó napon meglátogattuk az egyetlen zsidó iskolát Madridban, ahol tekintettel a COVID-ra nem járhattunk körbe, de az udvaron beszélgettünk a velünk egyidős diákokkal. Kiderült, hogy Madridban összesen csak 2 ezer zsidó él, ezért van csak egy iskolájuk. Nagyon aranyosak és nyitottak voltak, sajnáltuk is, hogy az utolsó nap mentünk, mert jó lett volna még egy kis időt eltölteni velük, míg ott tartózkodtunk. Voltak, akik rájöttek, hogy már találkoztak a Maccabi játékokon, így egy barátságos mérkőzésre is sor került (ha Ti is ugyanolyan foci drukkeretek vagytok, mint én, elárulom, az iskolatársaim győztek).

Ez volt hát a nagy madridi utunk kis betekintője. Mi nagyon élveztük a kirándulást!

A cikk szerzőjéről: „Nemes Annának hívnak, tizenkilenc éves vagyok. Elsőben kezdek el a Lauderbe járni, most a végzős vagyok. Mindig is érdekelt az utazás és a szervezés, így turizmust szeretnék tanulni majd az egyetemen. Hobbijaim a rajzolás, az írás és büszkén mondhatom, hogy már tíz éve erősítem (vagy éppen gyengítem) iskolánk röplabdacsapatát.”

PASZTERNÁK
ANDRÁS

Kék-fehér hétköznapiak

109. fejezet: Malacmentes szilveszter

(2012. december 30.)

Az egy héttel ezelőtti elkarácsonytalanodva bejegyzésem után kicsit félve kezdek 0 óra 3 perckor az évbúcsúztató poszthoz. Ma délután Halmos László hiánypótló Izraeli Hírleveléből megtudtam, nagyon nem kóser dolog megemlékezni az esztendő utolsó napjáról, s pezsgővel köszönteni a dátumváltást (legalábbis egy magára adó izraeli, kóser étteremben). A cikket olvasva kezdett kicsit identitászavarom lenni annak fényében, hogy a szüleim egy szilveszteri bulin ismerkedtek meg anno,... Szóval már majdnem elszilveszteretlenedtem, amikor a Google izraeli nyitó oldalán észrevettem a 2013-at fogadó képet. Ha a kereső-óriásnak lehet, talán egy kelet-európai posztdok is megteheti.

Elmúlt hát egy újabb év, az első teljes naptári évem idekint a Szentföldön. Életem első olyan éve, amikor végig blogoltam. A részletes számvetés helyett, jöjjön néhány nyers statisztikai adat 2012-ről: 145 blogbejegyzést írtam a Posztdok Naplóba, mindent 739 képpel illusztrálva (537 MB), azaz átlagosan napi két képet villantottam fel kinti életemből. 37 000 látogatást regisztrált a számláló a tizenkét hónap alatt (ebből a múlt hónapi háború során 16 000-et). A legforgalmasabb 24 óra november 16. volt, a Felhőoszlop hadművelet e napján 2778-szor kattintottak a we-

boldalra. Az öt legolvasottabb blogbejegyzés a két nagy Wizzair teszt és három hadinaplós poszt volt.

Ha összegezni szeretném mindazt, amit átéltem, itt van ez a 145 kis mozzanat, emlékkép, hangulatjelentés, történet. Kutatás, család, találkozások, szerelem, háború, szürke hétköznapiak...

(2012. december 31.)

Egy évvel ezelőtt a legjobb barátommal sétáltam Budapesten a Váci utcában. Valahogy úgy alakult, hogy még sosem szilvesztereztem a pesti belvárosban. Lenyűgözött a délutáni forgatag, az álarcos, trombitás ünneplők sokasága. Beültünk beszélgetni az azóta már bezárt Gusto Burgerbe, majd elindultunk a földalatti megállója felé. Útközben vettem egy-egy malackás-lóherés szerencsepénzt az egyik árustól. Betettem az irataim közé, s búcsút vettem az izraeli tartózkodásom miatt régen látott ismerőstől. Eltelt pár hónap, s újra találkoztunk ezúttal már idekint, aztán még pár, s együtt dolgoztunk három hetet Szarvason a táborban... A nyári szabadságom végén összejöttünk, ma ő az én BARÁTNŐM. Sokan kérdezték tőlünk, azok közül, akik régen ismernek minket, miért pont most, s nem nyolc-kilenc esetleg öt-hat éve... Nehéz kérdés, egy azonban biztos, annak a szilveszteri szerencsepénznek fontos szerepe volt a dolgok alakulásában...

Hoppá, most jut eszembe, itt ma (december 31.) és holnap (január 1.) is munkanap van, ideje aludni menni. Boldog, sikeres, egészséges, blogposztos Új Esztendőt minden kedves Olvasómnak! ◀

Folytatjuk.

Zsidó gyerek a Duna-partról Szemelvények Herzog Itzhak kéziratából – 7. rész

Botrány a Lehr családban – a makacs leány

Kedves Olvasó, most áttérek újra anyám családjára, mely, mint már említettem, Szenicén élt, Észak-Nyugat Szlovákiában. Nagypám és nagyanyám háza lassan kiürült, mind az öt lány férjhez ment. Bizony, nem volt könnyű kistafírozni őket, sokat kellett dolgozniuk a kölcsönök visszafizetéséért. Elsőnek Kata néném ment férjhez Detrekőszentmiklóásra (Plavecký Svätý Mikuláš – szerk.) egy gabonakereskedőhöz. Három gyerekük született. Sorukra még később visszatérek. Mariska néném Galgócra házasodott. Nem tudok semmit sem a családjáról. Emma néném, egy Kuchyňa nevű faluba ment férjhez egy mészárosához, két lány maradt utánuk. Anna, még a harmincas éveinek közepéig sem ment férjhez, egy nagyszombati tanítóképzőben tanult, melyet apácák vezettek. A katolikus vallás nagy hatással volt rá, valószínűleg az apácák is igyekeztek meg-

győzni, hogy térjen át. Sok hasonló eset volt akkoriban, bár főleg a kevésbé vallásos emberek váltottak felekezetet. Anna esetében egy mélyen vallásos zsidó családról volt szó. Számukra ez felért egy katasztrófával, sorscsapással – mesélte unokatestvérem és anyám is. A szülők megdöbbenéssel fogadták lányuk kitérését, gyászba borultak, úgy tettek, mintha Anna meghalt volna. Részükre ő már nem létezett többé, megölték a hét napos gyászt, ingeket megszaggatták. El se tudom képzelni, miként fakadt ki Rozália nagyanyám, a hír hallatán, ahogy mesélték, a következőket mondta: „Got in Himmel, Isten az égben! Elvesztettem a leányomat, borzasztó dolog történt, kikeresztelkedett, ez a lány már nem él számomra! Miért követte ezt el? Hogy hagyhatta el ősei szent hitét, áttérve azok hitére, akik annyi szenvedést, megalázást okoztak népünknek, oly kegyetlenek voltak velünk szemben.” Ez az eset, végső csapást mért beteges nagy-

apámra, sírba vitte. Pár év múlva, a nehéz időkben, kiderült, hogy mennyit segített a családon Anna kikeresztelkedése. Úgy látszik, így akarta a gondviselés, hogy az eltévelyedett bárány segítse az üldözötteket saját életének kockáztatásával is. A család több tagját megmentette a pusztulástól, édesanyját, unokatestvéreimet Hildát és Oszkárt, a csecsemő Juditot, akinek külön fejezetet szentelek majd.

Anna egy szintén kikeresztelkedett férfin találta meg élete párját, a 30-as éveinek végén hozzáment Rovenskyhez, akivel Zólyomban éltek. A Lehr család fiáról már leírtam, Simon fiatalon meghalt, Izsák sikeres építőanyag kereskedő lett. Az ő feleségét Ernának hívták, két lányuk született Valika és Judit, aki nagyon vallásos, Jeruzsálemben él. Csak ő maradt életben.

Mára az összes nagynéném meghalt, természetesen anyám, Irma is. ◀

(a részletet a szerző engedélyével közöljük)

DR. ORNA
MONDSCHAJN

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből Találkoztam Salamon király leszármazottaival

A Királyok könyve 10. fejezetében Sába királynő ellátogat Etiópiából Jeruzsálembe miután hallotta, hogy Salamon a legbölcsebb ember. Nagy kísérettel és sok ajándékkal jött Jeruzsálembe, aranyat, drágaköveket és egzotikus fűszereket hozott magával. Salamon király is gazdag volt, de megdöbbenne fogadta a sok ajándékot. Hamarosan bebizonyította a bölcsességét, mivel minden kérdésre tudott válaszolni. Ennek a találkozásnak politikai okai is voltak. A királynő megkérte Salamont, hogy biztosítsa az Etiópiából jövő kereskedők szabad mozgását, hogy mindenhova eljussanak.

Nem tudni pontosan, hogy mennyi ideig tartózkodott Sába Jeruzsálemben, de az etiópiai hagyomány szerint, Menelik, Etiópia első császára állítólag Salamon király leszármazottja volt. A politikai és a kereskedelmi kapcsolatok folytatódtak, vannak mesék arról, hogy Sába többször látogatott Salamonhoz, illetve Jeruzsálembe.

Az etiópiai zsidók a származásáról két mítosz van. Az egyik összeköti őket Salamonnal és Sábával, a másik az elveszett Dán törzshöz kapcsolja őket. Senki sem tudja pontosan, de ez valószínűleg attól függ, hogy kit kérdezzünk. A tény az, hogy az etiópiai zsidókat úgy nevezték el hogy Falasmura, amely azt jelenti, hogy idegen, aki nem tartozik hozzánk. Legtöbbjük szegény volt, sárból készített kunyhókban laktak, földművesek voltak, akik alig tudták ellátni a családjukat. A szokásaikban voltak zsidó vallásra emlékeztető, együtt idegen rituálékkal. Mai napig, az ultra ortodoxok nem ismerik el az etiópiai zsidókat, mint zsidók.

A huszadik század 80-as évében az izraeli kormány elhatározta, hogy mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy megmentse az etiópiai zsidókat, mivel az életük veszélyben volt. A Moszad ügynökei közbeléptek, és a Mózes akció keretében több mint 8000 embert mentettek ki az országból. Etiópiából gyalog mentek egy nagyon veszélyes úton Szudánba, ott izraeli repülőgépek várták őket, a helyi kormány engedélyével Izraelbe érkeztek. Később volt a Salamon akció, a 90-es években, de akkor már Etiópiában új kormány volt, a bevándorlók már Addisz-Abeéből jöttek közvetlen légi úton.

A mi városunkban is letelepedtek Etiópiából származó bevándorlók. Az integráció nagyon problémás volt, mivel nem készültek fel arra, hogy egy modern országba érkeznek, nem tudtak bekapcsolódni a munkába, a mindennapi életbe. Ez főleg az idősebb generációt érintette, de a fiataloknak sem volt könnyű.

A nyugdíjas klub irodalmi csoportjában kértek, hogy beszéljünk az Izraelben élő etiópiai származású írók és költők műveiről. Így ismerkedtünk meg egy érdekes és különleges irodalommal, amely sokat tanít minket az írók és a költők lelkivilágáról, arról, ahogy ők látják az izraeli társadalmat, meg a beilleszkedést a modern világba. Ez egy fontos téma, amely megérdemli, hogy bővebben foglalkozzunk ezzel, de most maradjunk a főzési rovatnál.

Nem ismerem az etiópiai konyhát. Tudom, hogy sok különleges fűszert használnak, sok zöldséget. Nem vegánok, de nagyon kevés húst esznek. Amit megkóstoltam, az az indzsera, amely egy különleges kenyér, teff (Eragrostis tef, magyarul tőtippan) lisztből készítik.

Etiópia világelső a szezámmag termelésében. Tudni, hogy a szezám magból készítik a tahinát amelynek magas tápértéke van. Nálunk a tahinát sütésre is használják.

Tahina keksz

Hozzávalók: 3 pohár liszt, 10 dkg vaj vagy 1/2 pohár étolaj, 1/2 pohár natúr tahina, 3/4 pohár cukor, 1 egész tojás, 1 tasak sütőpor, egy kevés só, 1 kávéskanál vanília kivonat.

Elkészítés: Összekeverjük a vajat, a cukrot, a tahinát és a tojást. Hozzáadjuk a lisztet, a sütőport, a sót és a vaníliát. Kis gombócokat készítünk. Sütőpapíros tepsibe rakjuk, előremelegített sütőben 15 percig sütjük. ◀

Online óra Löwinger Mancsi receptjeiről a budapesti Lauder iskolában

Női klub Pozsonyban

A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége mellett működő Női klub augusztus 15-re, vasárnap délutánra Pozsonyba a Riva hajó fedélzetére invitálta a hölgyeket az egész országból. A résztvevők a kellemes délutánt Tereza Vaňová csehországi kóser borász, Raj Ráchel magyarországi ismert cukrász, tortaművész és Chana Adri, a kóser étkezési előírások avatott ismerője társaságában tölthették. A finom borok

kóstolása mellett megízlelhetették Ráchel híres flódniját, megismerték a közelmúltban megjelent Ráchel a konyhában című hagyományos zsidó ételek receptjeit tartalmazó, gyönyörű fotókkal illusztrált szakácskönyvét, majd meghallgatták Chana Adri online előadását a kóser étkezési előírásokról. Köszönjük a kellemes délutánt, a könyvtárunknak adományozott, dedikált könyvet és a finom flódnit! A KZSH-t Haas Judit, Ing. Weissóvá Alica és Paszternákné Kertész Zsuzsanna képviselték. ◀

Všedné dni jedného zničeného sveta

Myšlienky pri príležitosti 77. výročia deportácie Židov z Komárna a okolia – 1. časť

„V kuchyni sme v železných kachliach kúrili drevom. Jedli sme najmä kačacinu, husacinu a kuracinu. Hydinu zabíjal šojchet, ktorý zarezával v obciach patriacich k Rabinátu v Bátorových Kosihách. Práca v kuchyni nebola v tých časoch ľahká, všetko sme robili ručne. Valkali sme cesto, miesili na chlieb a na sobotňajších barches. Po zapletení sme ho vzali k pekárovi, aby ho upiekol. V pekárni na koláč prilepili cedulku s menom. Vynára sa spomienka na voňavý mlynček na kávu s malým šuflíkom i na mlynček na mak. Miloval som makové rezance aj koláč. Jedli sme pagáče, gulky plnené ovocím... Mal som rád chutné chrumkavé oškvarky, ktoré tu, v Izraeli vôbec nepoznajú. Skoro som zabudol na tradičný šolet z fazule, geršle a chutného mäsa. Hrnec sme v piatok večer zobrali k pekárovi, celú noc sa piekol v peci, a opatrený Juliškiným menom sa k nám vrátil až na obed. Chuť krehkého mäsa dodnes cítim na jazyku.“

Vážení účastníci spomienkovej slávnosti! Dámy a páni!

Tento úryvok je z rukopisu Itzhaka Herzoga žijúceho v Izraeli, ktorý uverejňujeme na pokračovanie na stĺpcoch Spravodajcu, nášho periodika. Krátke príbehy a spomienky nám dávajú nahliadnuť do každodenného života židovských rodín z okolia Komárna. Čitateľovi približujú svet, ktorý po strašných dobách holokaustu nadobro zmizol. Na koho dvere dnes zaklope šojchel Rabinátu v Bátorových Kosihách, v kolkých domácnostiach pripravujú na sobotu barches a šolet?

Keď sa rok čo rok stretávame tu, na našom cintoríne alebo na internete, aby sme si pripomenuli obmedzovanie práv miestneho židovstva, ich zavretie do geta, deportáciu a zavraždenie, nesmieme zabúdať na dni, keď židovské rodiny žili v týchto obciach „bezstarostne“, spriajajúc plány do budúcnosti. Keď židovské obce stávali synagógy, organizovali vzdelávanie, sociálnu sieť, oslavovali, vydávali knihy. Keď skláňame hlavu pred pamiatkou našich martýrov, zavraždených prarodičov a príbuzných, oplakávame a pripomínáme si tento zašlý čas a pokúšame sa pochopiť nepochopiteľné, to, čo bolo našim súverénom súdené, o čom hovorili naši, alebo hlboko mlčali naši preživší starí rodičia. Teraz, keď viac ako sedemdesiat rokov po hrôzach holokaustu pomaly „púšťame“ ruky posledných preživších a kronikárov, ktorí sú ešte medzi nami, je naša zodpovednosť ešte väčšia. Keď som v roku 2019 ešte pred vypuknutím pandémie koronavírusu stál v tomto dome smútku a vo svojom júnovom spomienkovom prejave hovoril o tom, že musíme zozbierať do-

siaľ neporozprávané príbehy, že si musíme zas a znova vypočúť rodinné rozpravy, mal som veľký dlh.

Itzhak Herzog poslal svoj životný príbeh Židovskej náboženskej obci v Komárne po prvýkrát pred štyrmi-piatimi rokmi. Začítajúc sa do elektronického rukopisu, bolo hneď zrejmé, že v ňom takmer niet jedinej vety, ktorú by nebolo potrebné pravopisne alebo štylisticky opraviť a upraviť. Zdalo sa byť beznádejné, aby sme raz z tohto textu niekedy uverejnili úryvky v našich novinách. Roky plynuli, príbeh z Moče upadol do zabudnutia. Takmer zároveň s vypuknutím pandémie opäť prišiel list od Itzhaka, opäť nám ponúkal svoje detské spomienky z brehu Dunaja. Počas lockdownu, sediac doma si toho človek veľa prehodnotí. To, čo ešte včera považoval za veľmi dôležité, sa v uzavretom svete bez osobných stretnutí zdalo byť menej neodkladným. Opäť sme si teda prečítali memoáre, a medzi riadkami bez dižňov a diakritiky sme pochopili, že niet na čo čakať, ak príbehy odohrávajúce na ladových kryhách, v záhradách, na lúkach a na pile neuverejníme teraz, tak sa za pár rokov nadobro stratia. Okrem bezprostredných potomkov tejto rodiny žijúcej v Svätej zemi možno nebude o tomto spôsobe života počuť nikto iný.

Zachráňme teda ďalší príbeh pre budúce generácie, a našťastie, nečiníme tak len my. Prechádzajúc sa po Palatínovej ulici si vo výklade bývalej predajne obuvi môže vďaka miestnym historikom a samospráve každý prečítať o Menháze, z prác a publikácií Ildikó Bajcsi sa dozvedáme doposiaľ nezverejnené a neznáme detaily o židovských súvislostiach z obdobia 30-tych a 40-tych rokov minulého storočia, resp. v časoch po

nejšej revolúcii. Určite by sme mohli pokračovať aj ďalej, vďaka patrí všetkým osobám a inštitúciám, ktoré zachovávajú a znovu objavujú pamiatky dávnej i menej dávnej minulosti.

Pred rokom sme sa napriek našej snahe nemohli osobne stretnúť. Na obete šoa sme spomínali v rámci prvého online stretnutia Židovskej náboženskej obce v Komárne dňa 6. septembra 2020. Dnes sme tu opäť osobne, cintorín a Menház sa na jediný deň stávajú miestami osobných stretnutí. Ešte stále v rúškach, v tieni strachu z ochorenia, ale spolu. Židia a Nežidia, spomínajúci a oslavujúci Európsky deň židovskej kultúry. Po dlhých desaťročia to bolo najprirodzenejšou vecou na svete každoročne v júni a v septembri. Po uplynulom poldruhu roku dostáva skutočnosť, že môžeme byť opäť spolu, úplne iný význam. Ako v rámci našich online stretnutí Ajvé pondelok! uviedol predseda Židovských náboženských obcí v Slovenskej republike Richard Duda, COVID v našich obciach všetko zmenil a prehodnotil. Je čas odložiť protiklady a tešiť sa zo spoločne prežitého času. ◀

Dr. András Paszternák

Študijná cesta v Komárne

Vpondelok, 13. septembra 2021 (7. tišri 5782) sa poslucháči Židovskej univerzity zúčastnili na študijnej ceste na Slovensko, v meste Komárno, ktorú zorganizovali pedagógovia Márta Goldmann a István Balogh v rámci predmetu „Ochrana nášho židovského prostredia“.

Exkurziu organizovali predovšetkým poslucháčom odboru komunitnej práce, ale zúčastniť sa mohli aj študenti iných odborov. Z pedagógov boli prítomní aj Magdaléna Hrbáček a András Surányi a cestovala s nami aj knihovnička Dokumentačného a pamiatkového centra holokaustu, pani Zsuzsanna Temesi Bitterné. V záujme vytvorenia príjemnej atmosféry sa k nám mohli pridať aj rodinní príslušníci, a tak sa na študijnej ceste zúčastnilo približne 25 osôb. Cestovali sme individuálne, veď vlakové spojenie medzi Budapešťou a Komáromom je vynikajúce, a odtiaľ sa dá pohodlne prejsť cez Alžbetin most do sídla Židovskej náboženskej obce v Komárne, do Útľuku na Eötvösovej ulici.

Koordinátor obce András Paszternák nám v pekne zrekonštruovanej ortodoxnej synagóge rozprával o histórii, súčasnosti a plánovanej budúcnosti obce. Súčasná je nádejná, veď počas uplynulých tridsiatich

rokov obec ožila, začali vydávať mesačník, na bývalých budovách obce umiestnili pamätne tabule, vydali publikácie o histórii Židov v meste i o Útľuku, ktorého budovu tiež plne zrekonštruovali. Vychádzajúc z týchto výsledkov, aj budúcnosť sa javí optimisticky, veď vždy sa nájde niekoľko mladých, ktorí hľadajú svoje korene, dospejú k židovstvu, alebo sa stanú sympatizantmi a pomáhajú obec zachovať. Zvyšok predpoludnia sme strávili krátkou prechádzkou, v rámci ktorej nás András Paszternák zaviedol k židovským pamiatkam: k budovám neologickej a ortodoxnej synagógy a na židovský cintorín.

Popoludní sa k nám pripojil profesionálny sprievodca Árpád Korpás, vynikajúci znalec mesta, ktorý nás najprv zaviedol k najväčšej atrakcii mesta, k Starej pevnosti, a potom nám ukázal a porozprával príbeh najvýznamnejších pamiatok a významných rodákov, dejateľov mesta, ako aj ich

sochy, pamätne tabule a námestia. Najnovšou atrakciou centra mesta je Nádvorie Európy, prezentujúce rôzne štýly európskej architektúry, kde sa nachádza aj zrekonštruovaná budova prvej synagógy mesta. Na záver dňa plného zážitkov bola už síce naša skupina trochu unavená a dobre nám padol pohár čapovaného piva, ale potom, ako sme kvôli pandémie boli mesiace zavretí doma, toto osobné stretnutie vzpružilo komunitný život univerzity a začali sme plánovať ďalšie študijné cesty. ◀

Robert Herczeg

Zdroj: www.or-zse.hu

List z Košíc

Vážený pán Pasternák, predstavitelia a členovia Židovskej náboženskej obce v Komárne. V prvom rade mi dovoľte Vám zablahoželať k 230. výročiu existencie Vašej kehily.

Zároveň mi dovoľte sa zo srdca poďakovať za ocenenie, ktoré som s veľkým rešpektom prijal pri príležitosti Vášho výročia. Netušil som o nominácii a ani o dátume slávnostného udeľovania ceny. Za svoju neúčast sa Vám dodatočne ospravedlňujem.

Nemyslím si, že by som u nás v Barci robil niečo výnimočné. Moji rodičia ma vždy učili, že ak chcem niečo od akejkoľvek komunity získať, musím najprv niečím prispieť a doniesť v prospech celej komunity. Náhodné objavenie prvého náhrobku bolo asi hrou osudu, ktorý mi pomohol ukázať cestu, čo urobiť v Barci, aby som sa zaradil medzi občanov, ale aj poprosil o spomenutie na významnú zaniknutú židovskú komunitu.

Aktuálny stav nášho projektu sa odzrkadľuje na fotkách, ktoré prikladám v prílohe. Je osadená a čaká na slávnost-

né odhalenie pamätnej tabule na mieste, kde bola niekedy synagóga. Jej vyobrazenie bolo náročné získať, preto sme zrekonštruovali obraz jej priečelia a dali ho vygravírovať aj na tabuľu. Pre spomienku na tých, ktorí mali Židov ako kamarátov, keď tu ešte boli, ale aj pre pripomenutie pre budúce generácie.

Náhrobné kamene sme uložili vo vzniknutom lapidáriu, o čo sa pričínal pán starosta. Pamätnej tabuľa hovorí o dvoch zrušených cintorínoch a už neexistujúcej komunite.

Ostáva dorobiť popisky k náhrobkom a slávnostne odhaliť cele miesto. Už dnes vieme, že sa Petrovi Absolonovi podarilo skontaktovať sa s vnukom pána Spiegela, ktorého náhrobok tu stojí. Kruh sa uzavrie, keď nám okolnosti dovolia odhaliť toto lapidárium aj za jeho účasti.

O všetkom Vás budem rád informovať.

Ešte raz, ďakujem aj takto na diaľku Vám osobne a Vašej komunite a odtiaľ sa cítim byť aj jej členom. ◀

S úctou

Ernest Salzer

Miksa Winkler oslavuje sedemdesiatku

Laureát ceny Kehila Miksa Winkler oslávil v septembri 70. narodeniny. Dobrovoľník mnohých budapeštianskych obcí už celé desaťročia zachraňuje opustené židovské cintoríny. Pri príležitosti svojho životného jubilea bol odmenený Cenou pre maďarských Židov, ktorú si prevzal v synagóge Rumbach v Budapešti. V mene ŽNO v Komárne mu touto cestou blahoželáme. Mazl Tov! Bis 120! ◀

Tomáš Novák oslavuje 75. narodeniny

V októbri oslávil svoje 75. narodeniny člen vedenia našej obce dr. Tomáš Novák. Pri príležitosti jubilea mu srdečne blahoželáme. Mazl Tov Bis 120! ◀

Komunitná mozaika

– fotografie z minulosti našej obce –

► Október 2016: „Posledná symbolická budova komárňanského židovstva, Útulok, odovzdaný do užívania 11. októbra 1896, dospela k významnému jubileu. Budovu v centre Komárna slávnostne odhalili v roku maďarského milenia, v čase rozkvetu miestnej židovskej komunity. V židovských tradíciách často hovorievame Bis 120!, jeden druhému želáme, aby sme sa dožili 120 rokov. Aj budova Útuku sa dožila tohto veku. Budova stojaca na križovatke niekdajšej Úsvitovej (dnes Štúrovej) a Eötvösovej ulice bola svedkom udalostí 20. storočia... Budova bola miestom každodenného života svojich židovských i nežidovských obyvateľov. Obyvateľov v sedemdesiatych rokoch minulého storočia postupne vystriedali sklady, neskôr predajne a dnes sa v budove nachádzajú komunitné priestory.“

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK060900000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno
alebo
IBAN: SK525200000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Spravodaj – mesačník ŽNO v Komárne, založený v roku 5756. (1996), **šéfredaktor**: Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci**: Judit Haas, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava**: Richard Saláth, **jazyková korektúra**: Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Katarína Potoková (Nitra), **tlač**: Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO**: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, **e-mail**: kile@menhaz.sk, **tel./fax**: 00421/35/7725-355. **Registračné číslo**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. **Periodikum je nepredajné.**

Nástenka krátke správy

Vydávanie Spravodajcu, Klub Shalom a obec finančne podporili Patrik Herdics (Praha), Naama (Izrael) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

Od Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. sme obdržali ďalšiu dotáciu na usporiadanie podujatí. Ďakujeme!

Knižnica Bélu Spitzera je bohatšia o ďalšie publikácie. Knižnicu možno navštevovať pri dodržiavaní pandemických opatrení.

Odmenili Katarínu Potokovú

Dňa 27. septembra odovzdali v nitrianskej synagóge Cenu primátora mesta Nitry Mgr. Kataríne Potokovej, členke vedenia miestnej židovskej náboženskej obce za rozsiahlu publikačnú činnosť a aktivity súvisiace so šírením povedomia o židovských tradíciách, nielen v Nitre. Katka je dlhé roky korektorkou slovenskej časti našich novín, prekladateľkou mnohých našich publikácií. V mene Židovskej náboženskej obce v Komárne jej k vyznamenaniu srdečne blahozeláme! ◀

Vyznamenanie pre Martu Györiovú

V septembri bola zlatou plaketou ministra zahraničných vecí Slovenskej republiky odmenená naša súverkyňa z Košíc, predsedníčka Združenia žien Ester PaedDr. Marta Györiová. V mene našej obce jej touto cestou blahozeláme. Želáme veľa zdaru v práci a dobré zdravie! ◀

Opäť Ajve, pondelok!

► Od 25. októbra sa pravdepodobne každý druhý týždeň budú opäť konať online stretnutia Ajve, pondelok! s finančnou podporou Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. O témach jednotlivých stretnutí sa viac dozviete na adrese ajve@menhaz.sk a facebookovej stránke ŽNO v Komárne, tu nájdete aj link potrebný k registrácii. Podujatie na ploche zoom začína o 18:30 hodine.

Pietny akt v Útulku

Dňa 9. septembra sa na žiadosť zvolenských organizátorov pripojila k celoštátnej sérii spomienkových udalostí aj Židovská náboženská obec v Komárne. Účastníkov podujatia v synagóge – riaditeľa, pedagógov a študentov Gymnázia Jánosa Selyeho – privítal predseda obce Anton Pasternák. O desiatej hodine predpoludním sa vo viac ako 70 obciach Slovenska rozozvučali sirény a zvony, ohlasujúc začiatok pietneho aktu pri príležitosti 80. výročia prijatia Židovského kódexu. Po ohliadnutí sa za historickými udalosťami aj v komárňanskej synagóge zaznel odkaz preživšieho holokaustu MUDr. Pavla Traubnera a biskupa evanjelickej cirkvi Elka. Účastníci čítali mená obetí a tých, ktorí pomáhali pri zachraňovaní ľudí, zapálili kahance a položili kamienok k pamätníku symbolizujúcemu osvietenčinskú pec. Iniciatíva pod názvom „Nezabudnutí susedia“ sa bude každoročne opakovať pri príležitosti Dňa obetí holokaustu a rasového násillia na Slovensku. Študenti a pedagógovia Gymnázia Jánosa Selyeho navštívia v spoločnosti Tomáša Nováka židovský cintorín. Ich podrobný referát uverejníme v nasledujúcom čísle nášho periodika. ◀

PZs-PA

Chanuka v Komárne

Tohtoročnú Chanuku plánujeme osláviť v **nedelu 28. novembra 2021 o 15. hodine** v Útulku (v tento deň bude zapalovaná prvá sviečka). Registrácia je povinná. Na podujatí sa môžu zúčastniť len osoby s potvrdením o vakcinácii! Registrovať sa môžete na adrese kile@menhaz.sk alebo na telefónnom čísle 7731-224 do 25. novembra! Podrobný program zašleme po registrácii. ◀

Myšlienky redaktora

Môj vlak vchádza na komáromskú stanicu pred šiestou, bol som tu už nespočetnekrát, tento príchod je však výnimočný. Z tretej kola je pomaly vystupujem na mostík pre peších. Tentoraz sa nevyberám napravo, k hraniciam, idem opačným smerom. Som pozvaný na kurz Šahar Školy Lauder Javne, ktorý sa tu koná. Ponáhľajúc sa na privítanie soboty, prechádzam pred bývalou modlitebnou miestnej židovskej obce, ktorá zanikla v roku 1950. Budova už dávno nefunguje ako synagóga. O niekoľko minút už vchádzam do miestnosti, kde dookola sedia žiaci, učitelia, koná sa kabalat šabat. V rukách účastníkov vidím našu modlitebnú knižku vydanú v novembri 2010, na obálke fotografia Útulku. V tejto ulici tieto melódie nezazneli dlhých 71 rokov. Kto vie, či vôbec po roku 1944 existoval náboženský život v židovskom kostole, nachádzajúc sa o tri-štyri domy ďalej. Dojímavé a vzrušujúce momenty, židovská mládež listuje v modlitebnej knižke, po jedenástich rokoch od vydania sa naplnia prianie či veštba sformulovaná v Predslove. Kiduš pred večerou, spoločné požehnanie po chutných sústach. Akoby človek nebol ani v Komárome. Na druhý deň sa na oboch brehoch Dunaja vydávame po stopách židovskej minulosti (pozri náš osobitný článok), večer sa so sviatkom lúčime na dvore hotela pri termálnom kúpalisku obradom havdala. Kemping naplňajú zvuky hebrejskej piesne. Odnášame si trochu svetla, príchut i vôňu do všedných dní, a aj kúsok Komáromu. Vďaka za víkendové židovské zážitky!

PASZTERNÁK ANDRÁS